



HON GJORDE  
MÖRDANDE  
REKLAM FÖR  
OPERAN

## Deckare och opera passar bra ihop. Det är det flera deckarförfattare som har tyckt, men ingen har flätat in operavärlden i sina deckare så som Maria Lang.

Maria Langs deckare handlar om så mycket mer än bara mordgåtor. Ju mer man analyserar hennes böcker desto tydligare blir det vilket kulturhistoriskt värde de faktiskt har i dag. De är tidsdokument som förmedlar tidens anda och språk från olika årtionden, från debutåret 1949 fram till 1990. Böckerna avspeglar det gamla Stockholm och Maria Langs hemstad Nora, några andra väl utvalda platser, och flera av våra kulturinstitutioner. De avspeglar ett Sverige som inte längre finns och påminner oss om att allt är förgängligt.

Dagmar Maria Lange, som hon egentligen hette, gjorde inte direkt någon hemlighet av att det var hon som skrev under pseudonymen Maria Lang, inte heller att hon älskade opera. Redan under krigsåren, på 1940-talet, vaknade hennes intresse för operamusik till liv. Under kalla vinterkvällar köade hon för att köpa biljetter till översta bänken uppe under taket på tredje radens fond. Därifrån lät hon sig förhäxas och förföras av Wagners Siegmund, Siegfried, Lohengrin och Tristan. Som hon själv uttrycker det i sin självbiografi skulle livet aldrig bli detsamma mer utan Hovkapellet, Operakören, Set Svanholm, Wagner – och omsider Verdi, Mozart, Strauss, Werle. Ganska snart tog hon med sig hela gymnasieklassen från Ahlströmska skolan, där hon arbetade som lektor och studierektor, för att uppleva den mäktiga och fyra kvällar långa *Nibelungens ring*.

### Skrev till musik

Intresse för operan som konstform avspeglade sig snart i allt hon företog sig. Musiken höll henne sällskap genom nätterna då hon skrev. Hon lät den flöda ut genom sina fingertoppar, och genom pennan förde hon över den på papper efter papper, som blev till

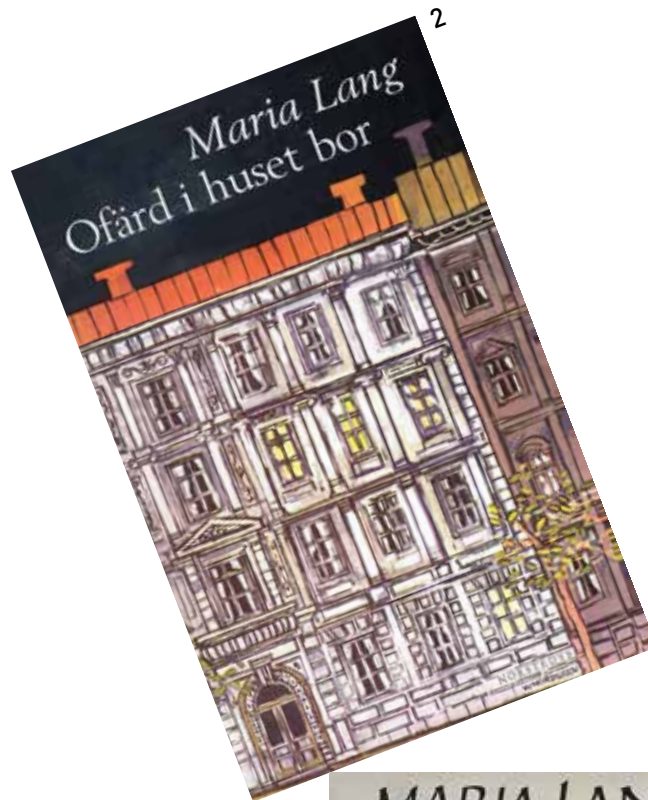
manus efter manus. Hon skrev alla sina deckare till musik, helst opera. Till de dramatiska scenerna, biljakterna och morden, föredrog hon naturligtvis att lyssna till Wagner.

Hennes systerson, Ove Hoffner, kan i dag berätta att hon föll som i trans när hon väl satte sig för att skriva till musiken. Han brukade ibland bli sittande i soffan intill och nyfiket studera henne. I sina brev till sin syster Ingrid skrev hon ofta vad hon hade lyssnat på. Systemen var hennes närmaste vän och medarbetare. Det var hon som skrev ut alla manus, för Dagmar var inte vän med skrivmaskinen. Hon klagade över att den gav henne både armbvärk, ryggvärk och huvudvärk. Ingrid däremot var flink i fingrarna, men hon bodde i Danmark, vilket resulterade i ett ständigt brevväxlande av manuskapitel mellan Nora och Köpenhamn, innan det slutligen mynnade ut i ett färdigställt manus som kunde överlämnas till bokförlaget.

### Skrev om Operan

Hon lyckades klämma in en hel del från operavärlden i sina deckare, inte bara stjärnorna och musiken, utan allt annat runt omkring också. Allt från logerna bakom scenen, kostymförrådet, inspicienthytten, biljettkassan, till diskussionerna om röstmaterial, repetitionerna, väntande påkläderskor, scenarbetarna, sminket, rekvisitan, dekoren, dansarna och musikerna. Till och med besöken på Operabaren efter föreställningarna.

Stundtals har hon en undervisande ton, som i *Intrigernas bus* (1969), där hon beskriver första akten av *Giselle* som en mycket romantisk balett efter ett uppslag av Heinrich Heine till banal



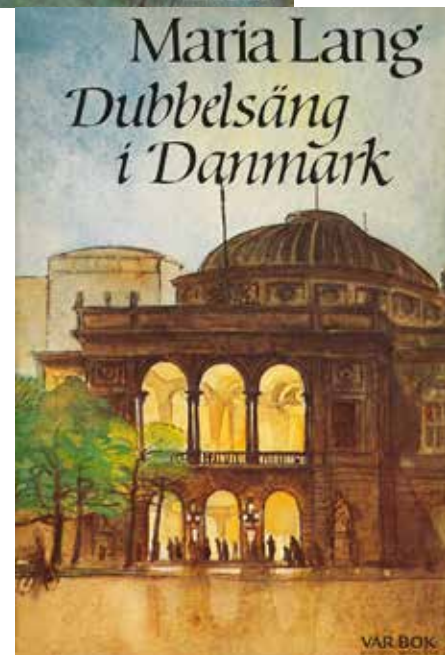
men dansvänlig musik av Adolphe Adam. Eller när hon i *Arvet efter Alberta* (1977) ger sånginstruktionerna ”Lyft gomseplet. Använd huvudklangen. Högre. Högre kan du.”

Men det är inte bara Kungliga Operan som läsarna får stifta bekantskap med i hennes deckare, utan även Drottningholmsteatern i deckaren *Se, döden på dig väntar* (1955) och den Kongelige Teater i Köpenhamn i *Dubbelsäng i Danmark* (1975) när kriminalkommissarie Christer Wijk's fru, Camilla Martin, är på gästspel i Danmark.

Camilla Martin dyker upp för första gången i deckaren *Ofärd i huset bor* från 1959. Inledningsvis fanns det planer på att mörda henne, men Ingrid fick Dagmar på andra tankar. Trots att kriminalkommissarien Christer Wijk faktiskt hatar opera, speciellt Wagner, blir han förälskad i Wagnersopranen och gifter sig med henne. Många sångerskor på Kungliga Operan har pekat ut sig själva och andra som Camillas förlaga, men hon är faktiskt helt uppduktad. Däremot finns det många andra verkliga personer i deckarna, både kända och okända, framför allt från operavärlden.

### Speglar hennes liv

Böcker speglar också på många sätt Dagmars eget liv. För samtidigt som hon undervisade vetgiriga gymnasister om Gustav III:s insatser för svenskt teaterliv och musikliv skrev hon 1955 *Se, döden på dig väntar*, som utspelar sig på Drottningholmsteatern, i en fantasieggande miljö, genomströmmad av Mozarts undersköna musik till den läckra operakomedin *Così fan tutte*. Det var den deckaren hon var mest nöjd med. Kanske för att den krävde som allra mest av henne.





MARIA  
LANG

*Se, döden  
på dig väntar*

NORSTEDTS

Jag skickar  
16 också - 20  
kuvor? alltså.

Onsdag kvätt?

Hej, vänner!

- Den lysnar jag till
- Kubelik och Mahlers fyra
- som jag älskar mycket.

- Glän får du kap. 15 -
- sid 368 - 394 b (B dän.
- för att jag dubbelgjord -
- menade på Kubelik!)

Ute är det kätt och  
gråruggigt. Dina Lisa har  
skickat här och glöcket

6



7



8

Året 1955 kallar hon för sitt svarta år i sin självbiografi. Det var då hennes syster Ingrid genomgick en skilsmässa, och det var trassel med den dåvarande rektorn på Ahlströmska skolan. Samtidigt hade Dagmar en uppsplitande kärleksrelation som gick mot sitt slut. Under påsken samma år insjuknade hon i häftiga buksmärtor. Det visade sig vara en blindtarmsinflammation, och det blev så akut att hon nästan höll på att stryka med. Under ambulansfärden in till Örebro centrallasarett förlorade hon medvetandet. Blindtarmen hade brustit och kirurgen på lasarettet vågade knappt röra den eftersom hela bukhålan var inflammerad och fylld med var. Dagmar kördes i stället direkt med sjukvagn till Stockholm för behandling med nytt antibiotikapreparat.

### Blev en succébok

När Dagmar började pigga till tog hennes syster Ingrid med henne ut till Lovön i den vackra Drottningholmsparken. Någon deckare det året fanns inte inplanerad på grund av Dagmars sjukdom, men lite skämtsamt bestämde de att nästa års deckare skulle utspela sig på Drottningholmsteatern.

Senare samma sommar kunde den inflammerade blindtarmen opereras bort, och Dagmar blev sjukskriven fram till november. Under tiden började hon förbereda boken, men hon kom snart på sig själv med att redan sitta och skriva på den. Under oktober månad skrev både hon och Ingrid, och i november var manuset klart. I början på december låg boken ute på bokhandelsdiskarna och slog alla rekord av föregående upplagesiffror.

Deckaren fick det passande Bellmancitatet "Se, döden på dig väntar" som titel. Och nog känner man hur döden ligger och lurar runt hörnet när hon låter sommarkvällens trolska dunkel omsvepa teaterbyggnaden. När vi blir ombedda att stiga in igenom portarna är det ovanligt tyst inne i teatersalongen. Det svaga, gula skenet från kristallkronorna och lampetterna faller mjukt och fantasieggande över raderna av uppåtstigande bänkar där inne.

Men det är inte dit vi ska. Vi ska på en rundtur bakom scenen, till de små tränga logerna, vidare ner i källaren klivande mellan rep-slingor och trävalsar, avsedda att dra kulissvagnar och falluckor. Och spänningen tättnar när vi leds upp för den branta klättringen upp på scenvinden för att i det fördolda hitta något riktigt makabert i teaterns berömda åskmaskin. Ja, ni kan säkert räkna ut vad. :||

*Anette Rimont, vetenskapsjournalist och Maria Lang-guide tillsammans med Dagmar Langes systerson Ove Hoffner i Nora*



9

### DAGMAR LANGE (1914–91)

Disputerade i litteraturhistoria 1946 och debuterade som författare 1949. Lektor vid Ahlströmska skolan i Stockholm 1952–72, och studierektor 1948–68. Under pseudonymen Maria Lang gav hon ut 42 deckare, fyra ungdomsböcker, samt ytterligare några verk, bland annat novellsamlingen *Ögonen*, en självbiografi, samt två filmmanus och ett tv-manus. Hon var även operarecensent i tidningen *VeckoJournalen* 1964–80.

1. *Dagmar Lange. Foto: Örebro-kuriren/Örebro läns museum.*
2. *Bokomslag. Formgivning: Walter Nordgren.*
- 3–4. *Bokomslag. Formgivning: Hasse Erikson.*
5. *Bokomslag. Formgivning: Walter Nordgren.*
6. *Brev.*
- 7–8. *Dagmar Lange. Foto: Ove Hoffner.*
9. *Byst av Dagmar Lange skapad av Norakonstnären Rune Johansson.*